

SANASTO RY
Köydenpunojankatu 5
00180 Helsinki
Puh. (09) 2289 0499

LAUSUNTO

9.6.2010

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
Marjo Hellström
PL 29
00023 Valtioneuvosto

VIHREÄ KIRJA - Kulttuuriteollisuuden ja luovan alan teollisuuden mahdollisuudet käyttöön

Sanasto ry kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan yhteisön komission 27.4.2010 julkaiseman kulttuuri- ja luovia aloja koskevan vihreän kirjan pohjalta. Sanasto ry on valtakunnallinen kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeuksia hallinnoiva tekijänoikeusjärjestö. Sanasto valvoo, yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa, kirjallisuuden alan tekijöiden oikeuksia ja etuja. Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Suomen tietokirjailijat ry, Suomen Kirjailijaliitto, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry ja Finlands svenska författareförening.

Komission julkaisemassa asiakirjassa esitetyt tavoitteet ovat monelta osin sinänsä kannatettavia ja teosten laajamittaisempi käyttäminen on tekijöidenkin tavoitteena. Keskitymme tässä lausunnossa kiinnittämään huomiota muutamiin tekijänoikeudellisiin näkökohtiin. Emme ota niinkään kantaa asiakirjassa omaksuttuihin käsitteisiin, vaikka pidämmekin niitä ainakin suomenkielisessä käänöksessä paikoitellen ongelmallisina ja harhaanjohtavina.

Digitalisoituminen ja tekniikan tarjoamat uudet käyttömahdollisuudet luovat suuren haasteen, mutta tarjoavat samalla huomattavan määrän uudenlaisia käyttömahdollisuuksia teoksille. Tekijänoikeuden peruslähtökohta on turvata tekijälle korvaus tekemästään työstä ja kannustaa samalla tekijää luomaan uutta sisältöä. Käyttäjätahot kiinnittävät hyvin usein ensisijaisesti huomiota uusien tekniikoiden tarjoamiin mahdollisuuksiin ja teosten hyödyntämisestä saatetaan valmistella lähes valmiiksi, ennen kuin ryhdytään miettimään hanketta tekijänoikeudellisesta näkökulmasta ja hankkimaan suostumuksia tekijänoikeuden haltijoilta teosten käyttämiseen. Tästä voi seurata se, että tekijänoikeudet nähdään ongelmallisena ja yllättäviä lisäkustannuksia aiheuttavana asiana.

Tekijänoikeuksien tuntemuksen ja koulutuksen huomattava lisääminen voisi olla yksi keskeinen asia, jolla luova potentiaali saataisiin paremmin käyttöön ja teosten hyödyntäminen helpottuisi. Tekijänoikeuksien tuntemuksen lisäämisellä edesautettaisiin sitä, että tekijänoikeudellisia kysymyksiä mietittäisiin jo kulloinkin käsillä olevan hankkeen alkuvaiheessa. Teosten laajamittainen käyttäminen on kaikkien tahojen etu, mutta tekijän

tulee voida päättää millä tavalla, missä yhteydessä ja millaisilla ehdoilla hänen teoksensa saatetaan yleisesti saataville.

Tekniikan kehittyessä ja käyttötapojen moninaistuessa tarvitaan mekanismeja, joilla teosten käyttöluvat ja korvausten maksaminen voidaan järjestää helposti. Sopimuslisenssijärjestelmä on monessa tilanteessa toimiva järjestely sekä käyttäjien että tekijöiden kannalta. Digitalisoituminen ja uudet tekniikat eivät saa olla peruste tekijänoikeuden vastikkeettomien rajoitussäännösten lisäämiselle.

Tekijänoikeuslainsäädäntöä tulee kehittää toimintaympäristön muuttuessa. Erilaisia kehittämisvaihtoehtoja arvioitaessa tulee ottaa huomioon tekijänoikeuden peruslähtökohdat ja tekijät alan tärkeimpänä voimavarana. Teosten alkuperäisen tekijän asema tulee turvata ja kiinnittää huomiota tekijän mahdollisuuteen saada kohtuullinen korvaus teostensa käyttämisestä. Tekijä on hyvin usein heikommassa asemassa sopimussuhteessa ja hänen mahdollisuutensa itse valvoa teostensa käyttöä ovat rajalliset. Eri toimijoiden tekijänoikeudellisen tuntemuksen ja koulutuksen lisäämisellä voidaan ennaltaehkäistä monia myöhemmin mahdollisesti ongelmallisena nähtäviä tilanteita.

Helsingissä 9. päivänä kesäkuuta 2010

Paavo Ahonen
Puheenjohtaja

Anne Salomaa
Toiminnanjohtaja